

TIẾP TỤC ĐỔI MỚI NỘI DUNG, PHƯƠNG THỨC BỒI DƯỠNG ĐẠI BIỂU HỘI ĐỒNG NHÂN DÂN NHIỆM KỲ 2021-2026

ĐÀM BÍCH HIỀN (*)

Tóm tắt: *Bồi dưỡng là một trong những biện pháp quan trọng để nâng cao năng lực, góp phần thực hiện tốt nhiệm vụ của đại biểu Hội đồng nhân dân (HĐND). Bối cảnh, tình hình trong nước và thế giới đang đặt ra những yêu cầu ngày càng cao đối với phẩm chất, năng lực của đại biểu HĐND nhiệm kỳ 2021-2026. Vì vậy, cần tiếp tục đổi mới nội dung, phương thức bồi dưỡng nhằm trang bị kiến thức, kỹ năng để góp phần nâng cao hiệu quả hoạt động của đại biểu HĐND.*

Từ khóa: *Bồi dưỡng; đại biểu HĐND; kiến thức; kỹ năng.*

Abstract: *Fostering is one of important measures to improve the capacity, contributing to the performance of tasks of People's Council deputies. The context and current situation in the country and the world are placing increasing demands on quality and capacity of People's Council deputies for 2021-2026 term. Therefore, it is necessary to innovate fostering content and methods to equip necessary knowledge and skills to contribute to improving the performance of People's Council deputies.*

Keywords: *Fostering; People's Council deputies; knowledge; skill.*

Ngày nhận bài: 25/6/2021 Ngày biên tập: 06/9/2021 Ngày duyệt đăng: 12/10/2021

1. Nội dung, phương thức bồi dưỡng đại biểu Hội đồng nhân dân trong nhiệm kỳ 2016-2021

1.1. Về nội dung bồi dưỡng

Để thực hiện chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của mình, đại biểu HĐND cần được bồi dưỡng cả kiến thức và kỹ năng hoạt động. Tuy nhiên, các kiến thức, kỹ năng này rất rộng, thậm chí rất chuyên sâu, trong khi điều kiện thời gian, nguồn lực con người và tài chính không cho phép tổ chức nhiều hoạt động bồi dưỡng, không thể đáp ứng hết tất cả các nhu cầu bồi dưỡng của đại biểu HĐND về các nội dung này. Do đó, việc bồi dưỡng kiến thức, kỹ năng cho đại biểu HĐND cơ bản tập trung vào năm đầu của nhiệm kỳ. Phần lớn kiến thức tập trung tổ chức và hoạt động của chính quyền địa phương, của HĐND và quyền hạn, trách nhiệm của đại biểu HĐND.

Phần kỹ năng cơ bản gồm: kỹ năng tiếp xúc cử tri, kỹ năng thảo luận tại kỳ họp, kỹ năng chất vấn, kỹ năng thuyết trình, đối thoại.v.v... Cụ thể, nội dung bồi dưỡng đại biểu HĐND nhiệm kỳ 2016-2021 được thể hiện trong *Tài liệu bồi dưỡng đại biểu HĐND nhiệm kỳ 2016-2021*, ban hành kèm theo Quyết định số 3366/QĐ-BNV ngày 07/9/2016 của Bộ trưởng Bộ Nội vụ thực hiện thống nhất trong cả nước, gồm 05 chuyên đề sau:

- Chuyên đề 1: Hội nhập quốc tế và những vấn đề đặt ra đối với Việt Nam.
- Chuyên đề 2: Tình hình phát triển kinh tế - xã hội ở Việt Nam trong giai đoạn hiện nay.
- Chuyên đề 3: Tổ chức chính quyền địa phương ở Việt Nam.
- Chuyên đề 4: Vị trí, chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và hình thức hoạt động của HĐND và đại biểu HĐND.
- Chuyên đề 5: Kỹ năng hoạt động của đại biểu HĐND⁽¹⁾.

(*) TS; Học viện Hành chính Quốc gia

Các khóa bồi dưỡng trong nhiệm kỳ do các địa phương thực hiện và tập trung phổ biến về kiến thức, kỹ năng chuyên sâu theo lĩnh vực.

Việc triển khai những nội dung bồi dưỡng được nêu trong Quyết định số 3366/QĐ-BNV đã trang bị cho các đại biểu HĐND những kiến thức, kỹ năng cơ bản cần thiết để các đại biểu hoàn thành nhiệm vụ được pháp luật trao cho. Nội dung bồi dưỡng đã kết hợp cả kiến thức và kỹ năng, lý luận và thực tiễn.

Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả tích cực đạt được, vẫn còn một số hạn chế trong nội dung bồi dưỡng đại biểu HĐND như sau:

- Nội dung bồi dưỡng cho đại biểu HĐND được thiết kế và tổ chức chung cho các đại biểu trong khi các đại biểu rất đa dạng về trình độ, độ tuổi, kinh nghiệm... Vì vậy, cần thiết kế các nội dung bồi dưỡng phong phú, phù hợp với đặc điểm của các nhóm đại biểu. Ví dụ, đối với những đại biểu tái cử đã được bồi dưỡng ở nhiệm kỳ trước, nếu nhiệm kỳ tái cử này vẫn được bồi dưỡng cùng một nội dung với đại biểu tham gia lần đầu thì hiệu quả sẽ không cao.

- Trong quá trình bồi dưỡng cho thấy, còn một số nội dung bồi dưỡng chưa phù hợp với nhu cầu của đại biểu. Bởi trong thực tế, đại biểu HĐND có cả đại biểu chuyên trách và đại biểu không chuyên trách, đại biểu tham gia lần đầu và đại biểu tái cử, các đại biểu có trình độ và kiến thức, kỹ năng ở các lĩnh vực chuyên môn rất khác nhau nên việc bồi dưỡng nội dung giống nhau sẽ khó đáp ứng được yêu cầu mong muốn của tất cả các đại biểu.

- Chưa thực hiện thường xuyên đánh giá chất lượng các chương trình bồi dưỡng đại biểu HĐND để điều chỉnh nội dung cho phù hợp.

- Việc bồi dưỡng đầu nhiệm kỳ, nhìn chung nội dung được xây dựng công phu, thu hút được các nhà khoa học, chuyên gia có kinh nghiệm tham gia biên soạn tài liệu bồi dưỡng và Bộ Nội vụ ban hành áp dụng thống nhất trong cả nước. Còn bồi dưỡng trong nhiệm kỳ do các địa phương thực hiện nên chất lượng chưa đồng đều.

1.2. Về phương thức bồi dưỡng

Việc bồi dưỡng đại biểu HĐND nhiệm kỳ 2016-2021 được tổ chức bằng phương thức tập trung, theo từng địa phương. Khóa bồi dưỡng đầu nhiệm kỳ được quan tâm tổ chức

khá bài bản. Việc bồi dưỡng trong nhiệm kỳ được các địa phương tổ chức thực hiện với thời gian ngắn hơn; hướng đến người học là các đại biểu HĐND, sử dụng đa dạng các phương pháp hiện đại góp phần làm tăng hiệu quả công tác bồi dưỡng. Đặc biệt, đội ngũ giảng dạy các khóa bồi dưỡng đại biểu HĐND chủ yếu là giảng viên của các cơ sở đào tạo, bồi dưỡng của Trung ương và địa phương có kiến thức tốt về lý luận và thực tiễn.

Từ thực tế trong vấn đề bồi dưỡng đại biểu HĐND nhiệm kỳ 2016-2021 cho thấy, phương thức bồi dưỡng đã được cải tiến nhưng còn đơn điệu, chưa đa dạng, chưa đáp ứng một cách hiệu quả yêu cầu nhiệm vụ thường xuyên, đa dạng của đại biểu HĐND; việc kiểm tra, đánh giá kết quả bồi dưỡng chưa thực hiện liên tục, chặt chẽ; việc áp dụng khoa học, công nghệ trong công tác bồi dưỡng đại biểu HĐND chưa được quan tâm đúng mức.

2. Những trọng tâm tiếp tục đổi mới nội dung, phương thức bồi dưỡng đại biểu Hội đồng nhân dân nhiệm kỳ 2021-2026

2.1. Đối với nội dung bồi dưỡng đại biểu Hội đồng nhân dân nhiệm kỳ 2021-2026

Để bồi dưỡng kiến thức, kỹ năng, nghiệp vụ cơ bản phục vụ quá trình công tác của các đại biểu dân cử, Bộ trưởng Bộ Nội vụ đã ban hành Quyết định số 710/QĐ-BNV ngày 08/6/2021 về việc ban hành Chương trình bồi dưỡng đại biểu HĐND các cấp nhiệm kỳ 2021-2026. Theo Quyết định số 710/QĐ-BNV, có 02 chương trình riêng biệt là Chương trình bồi dưỡng đại biểu HĐND cấp tỉnh nhiệm kỳ 2021-2026 và Chương trình bồi dưỡng đại biểu HĐND cấp huyện, cấp xã nhiệm kỳ 2021-2026.

Chương trình bồi dưỡng đại biểu HĐND cấp tỉnh nhiệm kỳ 2021-2026 có thời gian bồi dưỡng là 03 ngày với 24 tiết (08 tiết/ngày), gồm 6 chuyên đề sau: 1) Tầm nhìn, định hướng phát triển đất nước; 2) Chính quyền địa phương và đại biểu HĐND cấp tỉnh; 3) Kỹ năng của đại biểu HĐND cấp tỉnh trong tham gia xây dựng, ban hành nghị quyết, thẩm tra báo cáo, đề án; 4) Kỹ năng thuyết trình, thảo luận, tranh luận của đại biểu HĐND cấp tỉnh; 5) Kỹ năng tiếp xúc và tham vấn ý kiến cử tri, tiếp công dân, trả lời phỏng vấn cơ quan báo chí của đại biểu HĐND cấp tỉnh; 6) Kỹ năng giám sát của đại biểu HĐND cấp tỉnh.

Chương trình bồi dưỡng đại biểu HĐND cấp huyện, cấp xã nhiệm kỳ 2021-2026 có thời gian bồi dưỡng là 03 ngày với 24 tiết (08 tiết/ngày), gồm 14 chuyên đề, trong đó có 03 chuyên đề bắt buộc và 11 chuyên đề tự chọn. Các chuyên đề bắt buộc gồm: Tình hình phát triển kinh tế - xã hội của đất nước và những vấn đề đặt ra cho chính quyền cấp huyện, cấp xã; Chính quyền địa phương và đại biểu HĐND cấp huyện, cấp xã; Kỹ năng giám sát của đại biểu HĐND cấp huyện, cấp xã.

Tùy theo nhu cầu của địa phương, sẽ chọn 03 trong số 11 chuyên đề: Kỹ năng phát triển năng lực thực thi nhiệm vụ của đại biểu HĐND cấp huyện, cấp xã; Kỹ năng thuyết trình, thảo luận, tranh luận của đại biểu HĐND cấp huyện, cấp xã; Kỹ năng tiếp xúc cử tri, tiếp công dân của đại biểu HĐND cấp huyện, cấp xã; Kỹ năng của đại biểu HĐND cấp huyện, cấp xã trong tham gia xây dựng, ban hành nghị quyết; Kỹ năng thẩm tra, giám sát thực hiện ngân sách nhà nước cấp huyện, cấp xã; Kỹ năng giám sát quản lý nhà nước về đất đai ở cấp huyện, cấp xã; Kỹ năng giám sát xây dựng nông thôn mới ở huyện, xã; Kỹ năng giám sát quản lý nhà nước về đô thị ở quận, phường; Kỹ năng giám sát quản lý nhà nước về an sinh xã hội ở cấp huyện, cấp xã; Kỹ năng giám sát quản lý nhà nước về văn hóa, giáo dục, y tế ở cấp huyện, cấp xã; Kỹ năng thu thập và xử lý thông tin trong hoạt động của đại biểu HĐND cấp huyện, cấp xã.

Chương trình bồi dưỡng đại biểu HĐND cấp tỉnh, cấp huyện, cấp xã nhiệm kỳ 2021-2026 đã có những đổi mới quan trọng như sau:

Một là, nội dung bồi dưỡng đã tập trung vào các kiến thức, kỹ năng cần thiết trong việc thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn của đại biểu HĐND. Chương trình bồi dưỡng đại biểu HĐND cấp tỉnh nhiệm kỳ 2021-2026 và Chương trình bồi dưỡng đại biểu HĐND cấp huyện, cấp xã nhiệm kỳ 2021-2026 đã lựa chọn các nội dung thực sự quan trọng đối với đại biểu HĐND để ưu tiên đưa vào chương trình.

Hai là, để nội dung bồi dưỡng phù hợp, sát đối tượng hơn, thay vì ban hành một chương trình bồi dưỡng chung cho đại biểu HĐND các cấp như nhiệm kỳ 2016-2021, nhiệm kỳ 2021-2026 đã ban hành 02 chương trình riêng biệt là Chương trình bồi dưỡng đại biểu HĐND cấp tỉnh nhiệm kỳ 2021-2026 và Chương trình

bồi dưỡng đại biểu HĐND cấp huyện, cấp xã nhiệm kỳ 2021-2026. Đây là một trong những đổi mới quan trọng về nội dung bồi dưỡng.

Ba là, chương trình bồi dưỡng đại biểu HĐND cấp huyện, cấp xã nhiệm kỳ 2021-2026 đã chia nội dung bồi dưỡng thành các chuyên đề bắt buộc và các chuyên đề tự chọn. Việc thiết kế các chuyên đề tự chọn sẽ đáp ứng được nhu cầu bồi dưỡng đa dạng, linh hoạt đối với đại biểu HĐND và phù hợp với đặc điểm của từng địa phương.

Những đổi mới về nội dung bồi dưỡng đại biểu HĐND các cấp nhiệm kỳ 2021-2026 đều hướng đến việc trang bị, củng cố, cập nhật, nâng cao kiến thức, kỹ năng trong việc thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn của đại biểu HĐND các cấp. Tuy nhiên, để tiếp tục nâng cao chất lượng và hiệu quả bồi dưỡng đại biểu HĐND các cấp nhiệm kỳ 2021-2026, cần thực hiện những giải pháp sau:

Thứ nhất, xây dựng khung chương trình, nội dung bồi dưỡng tổng thể cho các đại biểu HĐND trong cả nhiệm kỳ. Nội dung, chương trình bồi dưỡng đại biểu HĐND hiện nay chủ yếu xây dựng để bồi dưỡng đầu nhiệm kỳ, trong khi việc bồi dưỡng phải làm thường xuyên trong cả nhiệm kỳ, nhằm hỗ trợ cho các đại biểu trong việc thực hiện tốt chức trách của mình. Nội dung bồi dưỡng ở đầu nhiệm kỳ cần tập trung vào các kiến thức cơ bản và kỹ năng để giúp cho đại biểu sớm có khả năng tham gia các hoạt động của HĐND, theo đó cần cập nhật các thông tin và kiến thức, kỹ năng chuyên sâu theo các lĩnh vực chuyên môn phù hợp với các hoạt động của các đại biểu.

Thứ hai, các đại biểu HĐND gồm các nhóm đại biểu có đặc điểm khác nhau, vì vậy nội dung bồi dưỡng cũng cần khác nhau đối với mỗi nhóm.

- Đại biểu HĐND cấp tỉnh nhiệm kỳ 2021-2026: gồm 3.721 đại biểu, trong đó có 1.079 đại biểu nữ (chiếm tỷ lệ 29%), 610 đại biểu là người dân tộc thiểu số (chiếm tỷ lệ 16,39%), 1.566 đại biểu tái cử (chiếm tỷ lệ 42,9%). Về tỷ lệ trình độ của các đại biểu: 58,32% đại biểu có trình độ trên đại học; 39,69% đại biểu có trình độ đại học; 1,99% đại biểu có trình độ dưới đại học.

- Đại biểu HĐND cấp huyện nhiệm kỳ 2021-2026: gồm 22.549 đại biểu, trong đó có 6.557 đại biểu nữ (chiếm tỷ lệ 29,08%), 4.117 đại biểu là người dân tộc thiểu số (chiếm tỷ

lệ 18,26%), 10.613 đại biểu tái cử (chiếm tỷ lệ 47,07%). Về tỷ lệ trình độ của các đại biểu: có 28,33% đại biểu có trình độ trên đại học; 66,26% đại biểu có trình độ đại học; 4,39% đại biểu có trình độ dưới đại học.

- Đại biểu HĐND cấp xã nhiệm kỳ 2021-2026: gồm 239.752 đại biểu, trong đó có 69.474 đại biểu nữ (chiếm tỷ lệ 28,98%), 49.237 đại biểu là người dân tộc thiểu số (chiếm tỷ lệ 20,54%), 129.551 đại biểu tái cử (chiếm tỷ lệ 54,04%). Về tỷ lệ trình độ của các đại biểu: có 2,73% đại biểu trình độ trên đại học; 51,70% đại biểu có trình độ đại học; 42,82% đại biểu có trình độ dưới đại học⁽²⁾.

Do sự đa dạng về thành phần dân tộc, tôn giáo, trình độ của các đại biểu HĐND, để đáp ứng được yêu cầu của các đại biểu, nội dung bồi dưỡng dành riêng cho từng nhóm đối tượng đại biểu cũng khác nhau như: bồi dưỡng dành cho đại biểu lần đầu trúng cử, đại biểu tái cử, đại biểu chuyên trách, đại biểu không chuyên trách, đại biểu là nữ, đại biểu là người dân tộc thiểu số... Các nội dung bồi dưỡng này cần thiết kế phù hợp với đặc điểm của từng nhóm đại biểu. Ví dụ, chương trình dành cho đại biểu lần đầu trúng cử nên tập trung vào những kiến thức chung về tổ chức và hoạt động của đại biểu HĐND, các kỹ năng hoạt động cơ bản. Đối với chương trình dành cho đại biểu tái cử tập trung vào các kiến thức nâng cao và các kỹ năng chuyên sâu.

Thứ ba, cần thực hiện đánh giá về chất lượng chương trình bồi dưỡng sau khi tổ chức các khóa bồi dưỡng đại biểu HĐND. Việc đánh giá phải dựa trên các tiêu chí khoa học, cụ thể. Kết quả đánh giá là một trong những căn cứ để bổ sung, hoàn thiện, nâng cao chất lượng chương trình bồi dưỡng.

2.2. Đối với phương thức bồi dưỡng đại biểu Hội đồng nhân dân nhiệm kỳ 2021-2026

Để triển khai thực hiện bồi dưỡng cho đại biểu HĐND các cấp đạt hiệu quả, Bộ trưởng Bộ Nội vụ đã ban hành Quyết định số 696/QĐ-BNV ngày 03/6/2021 về việc phê duyệt Kế hoạch và Dự toán kinh phí tổ chức các lớp bồi dưỡng đại biểu Hội đồng nhân dân cấp tỉnh và các lớp tập huấn giảng viên, báo cáo viên bồi dưỡng đại biểu Hội đồng nhân dân cấp huyện, cấp xã nhiệm kỳ 2021-2026. Theo đó, đây là lần đầu tiên áp dụng hình

thức bồi dưỡng trực tuyến cho đại biểu HĐND cấp tỉnh trên phạm vi cả nước... Đây là đổi mới quan trọng đối với phương thức bồi dưỡng đại biểu HĐND các cấp. Bồi dưỡng theo hình thức trực tuyến giúp tiết kiệm chi phí, đáp ứng nhu cầu bồi dưỡng kịp thời, đảm bảo cho học viên có thể học mọi lúc, mọi nơi và thực hiện tốt công tác phòng, chống dịch COVID-19 đang có những diễn biến phức tạp.

Để tiếp tục đổi mới phương thức bồi dưỡng đại biểu HĐND các cấp, cần chú trọng những giải pháp sau:

Thứ nhất, cần tiếp tục đa dạng hóa phương thức bồi dưỡng đại biểu HĐND. Đặc biệt, trong bối cảnh dịch COVID-19 diễn biến phức tạp, bên cạnh việc tổ chức học tập trung trong điều kiện cho phép, cần chú trọng hình thức bồi dưỡng trực tuyến để cùng một thời điểm có thể bồi dưỡng cho một số lượng lớn đại biểu. Phương thức này đòi hỏi phải xây dựng hệ thống các bài giảng dưới dạng tài liệu pdf, word, video hình ảnh.v.v... Thông qua mạng internet, các đại biểu có thể truy cập lựa chọn các bài giảng phù hợp với nhu cầu thực tế của mình, tiến tới đáp ứng nhu cầu bồi dưỡng thường xuyên, đa dạng của các đại biểu, tăng tính chủ động của người học.

Thứ hai, tiếp tục đổi mới phương pháp giảng dạy, kết hợp đa dạng các phương pháp để nâng cao hiệu quả bồi dưỡng.

Thứ ba, nâng cao năng lực đội ngũ giảng dạy các khóa bồi dưỡng đại biểu HĐND. Bên cạnh đội ngũ giảng viên của các cơ sở đào tạo, bồi dưỡng, cần sử dụng các đại biểu có kinh nghiệm tham gia bồi dưỡng để bảo đảm kết hợp hài hòa giữa lý luận và thực tiễn. Đồng thời, cần có hình thức kiểm tra, đánh giá người học một cách phù hợp (có thể thông qua trả lời câu hỏi trắc nghiệm hoặc viết thu hoạch khóa học...)/.

Ghi chú:

(1) Bộ Nội vụ, *Tài liệu bồi dưỡng đại biểu Hội đồng nhân dân nhiệm kỳ 2016-2021*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, H.2016.

(2) <https://baucuquochoi.vn/infographics-ket-qua-bau-cu-dai-bieu-hdnd-cac-cap-nhiem-ky-2021-2026/1158.vnp>.